

การศึกษาคักยภาพของไส้เดือนฝอย *Steinernema carpocapsae* Weiser ในการควบคุมหนอนห่อใบข้าว, *Cnaphalocrocis medinalis* (Guenée) โดยชีววิธีทั้งในห้องปฏิบัติการและแปลงทดลอง ทำการทดลองระหว่างเดือนพฤษภาคม 2538 - สิงหาคม 2540 โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาวงจรชีวิตและความกว้างของหัวกระโหลกของ *C. medinalis* วัยต่าง ๆ (2) เพื่อทดสอบประสิทธิภาพของ *S. carpocapsae* ในการควบคุม *C. medinalis* ทั้งในห้องปฏิบัติการและในแปลงทดลอง

ระยะการเจริญเติบโตของ *C. medinalis* ในระยะไข่ ระยะตัวหนอน ระยะดักแด้ และระยะตัวเต็มวัย มีอายุ (ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) เท่ากับ 4.32 ± 0.26 , 17.50 ± 0.46 , 5.57 ± 0.35 และ 9.47 ± 0.15 วัน ตามลำดับ โดยมีวงจรกิจต์ครบสมบูรณ์ภายในเวลาเท่ากับ 36.93 ± 0.23 วัน ระยะตัวหนอนมี 5 - 6 วัย ในการศึกษาครั้งมีหนอนวัยสุดท้ายส่วนใหญ่เป็นหนอนวัยที่ 5 (86.67 %) มากกว่าหนอนวัยที่ 6 ความกว้างของหัวกระโหลกของหนอนวัยที่ 1 - 5 มีขนาด (ค่าเฉลี่ย $\pm$ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน) เท่ากับ 0.23 ± 0.02 , 0.41 ± 0.04 , 0.61 ± 0.40 , 0.82 ± 0.03 และ 1.39 ± 0.04 มิลลิเมตร ตามลำดับ อัตราการเจริญเติบโตของ *C. medinalis* วัยต่างๆ (จำนวน 5 วัย) จากการเพิ่มความกว้างของหัวกระโหลกเป็นอัตราส่วนทางเรขาคณิตมีค่าเท่ากับ 1.58 ตามหลักของ Dyar's rule

สำหรับผลของการหาค่า LC_{50} ในห้องปฏิบัติการพบว่า LC_{50} ของ *S. carpocapsae* บนกระดาศกรองและบนต้นข้าวมีค่าเท่ากับ 190.55 และ 794.33 ตัว/มิลลิลิตร ตามลำดับ นอกจากนี้ยังพบว่า *S. carpocapsae* ที่ผสมอยู่กับคาร์โบซัลเฟนเป็นเวลา 24 ชั่วโมงสามารถเข้าทำลาย *C. medinalis* บนกระดาศกรองเท่ากับ 80% ซึ่งแสดงให้เห็นว่า *S. carpocapsae* สามารถทนต่อคาร์โบซัลเฟน และยังคงมีประสิทธิภาพในการเข้าทำลาย *C. medinalis* ได้ดี

ผลจากการควบคุม *C. medinalis* ในแปลงทดลอง พบว่า *S. carpocapsae* มีประสิทธิภาพในการควบคุม *C. medinalis* น้อยกว่าคาร์โบซัลเฟน ($P < 0.05$) แต่อย่างไรก็ตาม ผลผลิตของข้าวที่ได้จากการควบคุม *C. medinalis* ทั้งสามวิธี (ชุดควบคุม คาร์โบซัลเฟน และ *S. carpocapsae*) ไม่แตกต่างกัน ($P > 0.05$)

The potential of the entomopathogenic nematode *Steinernema carpocapsae* Weiser as biological agent for control larvae of rice leaffolder *Cnaphalocrocis medinalis* (Guenée), was tested in laboratory and field conditions at Phatthalung Rice Research Center during May 1995 – August 1997. The study had 2 objectives : a) to determine the life cycle and the width of the head capsule in *C. medinalis*, and b) to examine the efficacy of *S. carpocapsae* used as a biological agent against *C. medinalis* under laboratory and field conditions.

The developmental periods (mean $\pm$ SD) of the egg, larval, pupal and adult stage on *C. medinalis* were 4.32 ± 0.26 , 17.50 ± 0.46 , 5.57 ± 0.35 and 9.47 ± 0.15 days, respectively. Thus the life cycle was completed within 36.93 ± 0.23 days. There are 5 or 6 larval instars. In the majority of individuals (86.67 %) the last instar was the fifth rather than the sixth instar. The width of the head capsule (mean $\pm$ SD) of the first to the fifth instars were 0.23 ± 0.02 , 0.41 ± 0.04 , 0.61 ± 0.04 , 0.82 ± 0.03 and 1.39 ± 0.04 mm, respectively. Dyar's rule was applied to the growth increment in terms of the width of the head capsule, and revealed a geometric progression with a ratio of 1.58.

Under laboratory conditions it was found that the values of LC_{50} of *S. carpocapsae* on larvae of *C. medinalis* on filter paper and on rice growing in pots were 190.55 and 794.33 individuals per ml, respectively. Moreover, *S. carpocapsae* which were mixed with carbosulfan insecticide for 24 hours before applying them on larvae of *C. medinalis* on filter paper were able to kill 80% of *C. medinalis*. This study showed that *S. carpocapsae* can tolerate carbosulfan insecticide and still have great active control of the larvae of *C. medinalis*.

Under field conditions *S. carpocapsae* was less efficient than carbosulfan insecticide ($P < 0.05$). However, the yield production of grains did not differ among the control and the other treatments (carbosulfan insecticide and *S. carpocapsae*) ($P > 0.05$).